

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 8. julija 2004*

V združenih zadevah C-502/01 in C-31/02,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki sta ga vložili Sozialgericht Hannover (Nemčija) (C-502/01) in Sozialgericht Aachen (Nemčija) (C-31/02) v postopkih

Silke Gaumain-Cerri

proti

Kaufmännische Krankenkasse–Pflegekasse,

ob sodelovanju

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte,

* Jezik postopka: nemščina.

in

Maria Barth

proti

Landesversicherungsanstaltu Rheinprovinz,

ob sodelovanju

PAX Familienfürsorge Krankenversicherung

in

Bundesministerium für Gesundheit und Soziale Sicherung,

o razlagi določb Pogodbe ES in sekundarne zakonodaje glede prostega gibanja državljanov Unije in predvsem Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kot je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL L 28, str. 1),

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, J.-P. Puissochet (poročevalec),
R. Schintgen, sodnika, F. Macken in N. Colneric, sodnici,

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodni tajnik: R. Grass,

ob upoštevanju pisnih stališč, ki so jih predložili:

- za Kaufmännische Krankenkasse-Pflegekasse K. Böttcher, zastopnik,
- za nemško vlado C.-D. Quassowski in Lumma, zastopnika (C-31/02),
- za grško vlado D. Kalogiros in G. Alexaki, zastopnika (C-31/02),

— za Komisijo Evropskih skupnosti H. Michard in H. Kreppel, zastopnika,

na podlagi poročila sodnika poročevalca,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi
2. decembra 2003

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Sozialgericht Hannover in Sozialgericht Aachen sta s sklepoma z dne 12. decembra 2001 in z dne 18. januarja 2002, ki sta na Sodišče prispela 27. decembra 2001 (C-502/01) in 4. februarja 2002 (C-31/02), v skladu s členom 234 ES na Sodišču vložili predloga za sprejetje predhodne odločbe o razlagi Pogodbe ES in sekundarne zakonodaje glede prostega gibanja državljanov Unije in predvsem Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kot je bila

spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL L 28, str. 1 v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru sporov med gospo Gaumain Cerri in Kaufmännische Krankenkasse-Pflegekasse (v nadaljevanju: nosilec zavarovanja za pomoč in postrežbo KKH) ter gospo Barth in Landesversicherungsanstaltom Rheinprovinz zaradi odločb teh zavarovalnic, s katerima sta bila zavrnjena zahtevka za plačevanje pokojninskih prispevkov, ki sta ga tožeči stranki uveljavljali kot tretji osebi, ki negujeta osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ki prejema dajatve iz nemškega socialnega zavarovanja za pomoč in postrežbo (v nadaljevanju: zavarovanje za pomoč in postrežbo).

Nacionalna zakonodaja

- 3 Zavarovanje za pomoč in postrežbo je v Nemčiji uvedel Pflegeversicherungsgesetz (zakon o socialnem zavarovanju tveganja potrebe po pomoči in postrežbi), ki pomeni enajsto knjigo Sozialgesetzbuch (SGB). Njegov namen je kritje stroškov, ki nastanejo zaradi potrebe po pomoči in postrežbi zavarovanca, to pomeni zaradi dolgotrajne potrebe po pomoči tretjih pri opravljanju vsakodnevnih dejavnosti (med drugim nega telesa, prehrana, gibanje, vodenje gospodinjstva) v večjem obsegu.
- 4 Vse osebe, ki so prostovoljno ali obvezno zavarovane v sistemu zdravstvenega zavarovanja, morajo plačevati prispevke za zavarovanje za pomoč in postrežbo.

- 5 Zavarovanje za pomoč in postrežbo zagotavlja najprej upravičenje do dajatev za kritje stroškov, ki nastanejo zaradi nege, ki jo tretji nudijo osebi, ki potrebuje pomoč in postrežbo na svojem domu. Te storitve „nege na domu“, katerih obseg je odvisen od stopnje potrebe po pomoči in postrežbi zadevne osebe, se lahko opravljajo po izbiri upravičenca v obliki nege pristojnih služb ali v obliki mesečne pomoči, „dodatka za pomoč in postrežbo“, kar upravičencu omogoča, da sam izbere obliko pomoči, ki je po njegovem mnenju zanj najprimernejša.
- 6 Zavarovanje za pomoč in postrežbo zagotavlja, dalje, upravičenje do prevzema stroškov za nego zavarovanca v domovih ali negovalnih ustanovah, do dajatev za stroške dopusta tretjega, ki navadno neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, in do dajatev in nadomestil za kritje različnih stroškov, ki nastanejo zaradi potrebe po pomoči in postrežbi zavarovanca, na primer za nakup in dostavo sredstev za pomoč pri negi ali za ukrepe izboljšanja bivalnega okolja.
- 7 Končno krije zavarovanje za pomoč in postrežbo v določenih okoliščinah prispevke pokojninskega, invalidskega in nezgodnega zavarovanja tretjega, ki zavarovancu nudi pomoč in postrežbo.
- 8 Plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja je predmet obeh postopkov v glavni stvari.

Spori o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 9 Gospa Gaumain-Cerri, nemška državljanka, in njen mož, ki je francoski državljan, stalno prebivata v Franciji in kot obmejna delavca pri podjetju, ki ima sedež v Nemčiji, opravljata poklicno dejavnost s polovičnim delovnim časom. Zato sta v Nemčiji zavarovana za pomoč in postrežbo. Njun sin, ki prebiva skupaj z njima, je prizadet in prejema dajatve za pomoč in postrežbo, do katerih je upravičen po starših, predvsem dodatek za pomoč in postrežbo. Starši sami doma neodplačno opravljajo nalogo tretjega, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo. Nosilec zavarovanja za pomoč in postrežbo KKH, ki je v tej zadevi nosilec zavarovanja tveganja potrebe po pomoči in postrežbi, je zavrnil plačevanje pokojninskih prispevkov gospe Gaumain Cerri in njenega moža na podlagi negovanja osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ker nimata stalnega prebivališča v Nemčiji. Iz zadevnih določb SGB izhaja, da zato, ker te dejavnosti ne opravljata poklicno in ker nimata stalnega prebivališča v Nemčiji, nista niti zavezana niti upravičena do obveznega pokojninskega zavarovanja. Ker zadevne dejavnosti ne opravljata poklicno, tudi nista delavca, ki bi se lahko sklicevala na Uredbo št. 1408/71.
- 10 Gospa Barth, tudi nemška državljanka, stalno prebiva v Belgiji, v bližini nemške meje, in v Nemčiji neguje javnega uslužbenca v pokoju. Ta ji mesečno plačuje znesek v višini približno 400 evrov. Po zadevnih določbah SGB dejavnost nudenja pomoči in postrežbe gospe Barth prav tako ni poklicna dejavnost. Sicer gospa Barth ni v drugem delovnem razmerju. Oseba, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ki jo neguje gospa Barth, prejema dajatve za pomoč in postrežbo od dveh nosilcev zavarovanja, in sicer od Landesamt für Besoldung und Versorgung Nordrhein-Westfalen (nosilec socialnega zavarovanja za javne uslužbence v pokoju) in od PAX Familienfürsorge Krankenversicherung (v nadaljevanju: PAX), kot nosilec dodatnega zavarovanja na podlagi zasebne pogodbe, katere sklenitev je obvezna in zanjo veljajo pogoji, določeni z zakonom, ki so enaki tistim, ki so določeni za nosilce osnovnega

zavarovanja. Zaradi podobnih razlogov kot pri gospe Gaumain-Cerri, ki temeljijo na njenem stalnem prebivališču zunaj Nemčije, je Landesversicherungsanstalt Rhein-provinz zahteval ustavitev plačila prispevkov, ki bi gospe Barth omogočili pridobitev pravic do pokojnine; ta plačila sta do takrat opravljala PAX in Landesamt.

- 11 Gospe Gaumain-Cerri in Barth sta pri Sozialgerichtu Hannover in Sozialgerichtu Aachen vložili tožbi zoper zavrnilni odločbi in sta na podlagi svoje dejavnosti nege osebe na domu, ki potrebuje pomoč in postrežbo, zahtevali plačilo prispevkov pokojninskega zavarovanja na podlagi zavarovanja za pomoč in postrežbo.
- 12 V navedenih okoliščinah je Sozialgericht Hannover odločilo, da prekine postopek in Sodišču v predhodno odločanje predloži naslednji vprašanji:

„1. Ali lahko, in v kakšnih okoliščinah, pojma ‚dajatev za bolezen‘ in ‚dajatev za starost‘ v smislu člena 1 Uredbe št. 1408/71 obsegata dajatve ene zavarovalnice drugi zavarovalnici, če to pomeni za zavarovanca le abstraktno in posredno korist (plačilo prispevkov za pokojninsko zavarovanje zavarovalnice osebi, ki nepoklicno nudi pomoč in postrežbo)?

2. Ali iz načela enakega obravnavanja, ki ga določata primarna ali sekundarna zakonodaja Skupnosti, izhaja, da je treba dajatvi, ki sta navedeni v prvem vprašanju, zagotoviti neodvisno od tega, ali se dejavnost, ki je podlaga za navedeni dajatvi, opravlja na ozemlju določene države ali na ozemlju neke druge države članice EU, in od stalnega prebivališča zavarovanca ali tistega, ki ima neposredno korist?“

- 13 Tudi Sozialgericht Aachen je prekinilo postopek in Sodišču v predhodno odločanje predložilo naslednja vprašanja:

- „1. Ali se določbe Uredbe [...] št. 1408/71 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, uporabljajo tudi v nemškem sistemu zavarovanja za pomoč in postrežbo, če zavarovanje za primer potrebe po pomoči in postrežbi v skladu s členom 23 v povezavi s členom 110 [...] SGB XI (morebiti le delno) temelji na sklenitvi zasebne pogodbe o sklenitvi zavarovanja za pomoč in postrežbo?

2. Ali so prispevki za obvezno pokojninsko zavarovanje, v smislu člena 44 SGB XI, v povezavi s členom 3(1)(1a) SGB VI [...] nosilcev zavarovanja za pomoč in postrežbo v korist oseb, ki nepoklicno nudijo pomoč in postrežbo, ‚dajatve za bolezen‘ v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71? Če je odgovor na vprašanje pritrdilen, ali se lahko taka dajatev zagotovi tudi osebam, ki nudijo pomoč in postrežbo v državi pristojnega nosilca, vendar imajo stalno prebivališče v drugi državi članici?

3. Ali so osebe, ki nudijo pomoč in postrežbo v smislu člena 19 SGB XI, delavci v smislu člena 39 ES? Če je odgovor na vprašanje pritrdilen, ali je zato prepovedano, da se takim osebam zavrne dajatev v obliki ‚plačila prispevka za pokojninsko zavarovanje‘, ker nimajo stalnega ali običajnega prebivališča na ozemlju pristojne države?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

- 14 Nemška vlada navaja, da vprašanja, ki jih je postavilo Sozialgericht Aachen, niso pomembna. Kot meni ta vlada, je gospa Barth že na podlagi nacionalne zakonodaje upravičena do plačila obveznih pokojninskih prispevkov zaradi dejstva, da dejavnost nudenja pomoči in postrežbe opravlja v Nemčiji. Kraj stalnega prebivališča gospe Barth ni pomemben in bi njeni tožbi moralo biti ugodeno.
- 15 Kot je Sodišče že večkrat ponovilo, je postopek, ki ga določa člen 234 ES, sredstvo sodelovanja med njim in nacionalnimi sodišči, ki Sodišču omogoča, da tem poda razlago prava Skupnosti, ki jo potrebujejo za odločitev o pravnem sporu, ki poteka pred njimi. Po drugi strani pa Sodišče ni tisto, ki pri teh postopkih razlaga nacionalno pravo države članice, in, razen v izjemnih primerih, je nacionalno sodišče tisto, ki neposredno pozna dejstva in trditve strank in je zaradi sprejetja končne odločitve odgovorno, da ob popolnem poznavanju dejstev presodi pomembnost pravnih vprašanj, ki se postavljajo v pravnem sporu, ki poteka pred njim, in odloči, ali je za sprejetje sodbe potrebna predhodna odločba (glej predvsem sodbo z dne 14. februarja 1980 v zadevi Damiani, 53/79, Recueil, str. 273, točka 5). Dejansko iz vsebine vprašanj, ki jih je postavilo Sozialgericht Aachen, ne izhaja, da gre za izjemen primer, ki bi upravičeval, da se teh vprašanj ne preizkusi.

Temelj

- 16 Vprašanja obeh predložitvenih sodišč se nanašajo predvsem na dva glavna vidika.
- 17 Prvič, sodišči sprašujeta, ali je dajatev, kakršna je plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki v okoliščinah postopkov v glavni stvari na domu neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, nosilca zavarovanja za tveganje potrebe po pomoči in postrežbi, dajatev za bolezen ali dajatev za starost v smislu Uredbe št. 1408/71. Sozialgericht Aachen poleg tega sprašuje, ali dejstvo, da to dajatev zagotavlja nosilec zasebnega prava, ki deluje pod pogoji, ki veljajo za PAX, v korist osebe, ki jo neguje gospa Barth, vpliva na odgovor (prvi vprašanje Sozialgerichta Hannover in Sozialgerichta Aachen ter prvi del drugega vprašanja zadnjenavedenega).
- 18 Drugič, predložitveni sodišči sprašujeta, ali Pogodba ES, zlasti člen 39 ES, Uredba št. 1408/71 in druge določbe sekundarne zakonodaje nasprotujejo zavrnitvi dajatve z utemeljitvijo, glede na okoliščine postopkov v glavni stvari, da oseba, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ali tretji, ki pomoč in postrežbo nudi, nima stalnega prebivališča v pristojni državi članici, to pomeni v državi nosilca, pri katerem je oseba, ki potrebuje pomoč in postrežbo, zavarovana (drugo vprašanje Sozialgerichta Hannover, drugi del drugega in tretje vprašanje Sozialgerichta Aachen).

Uporaba Uredbe št. 1408/71 za plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki v okoliščinah postopkov v glavni stvari neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo

- 19 V sodbi z dne 5. marca 1998 v zadevi Molenaar, C-160/96, Recueil, str. I-843, ki je bila izrečena glede predhodnega vprašanja, ki se je postavilo v pravnem sporu zaradi zavrnitve plačila dodatka za pomoč in postrežbo osebam, zavarovanim za pomoč in postrežbo, ker ti niso imeli stalnega prebivališča v Nemčiji, je Sodišče navedlo:

„22 [...] iz spisa je razvidno, da naj bi dajatve zavarovanja za pomoč in postrežbo pospeševale samostojnost osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, predvsem v finančnem smislu. Zavarovanje za pomoč in postrežbo naj bi bolj spodbujalo preprečevanje in rehabilitacijo kot nego in dajalo prednost negi na domu pred nego v ustanovi.

23 Zavarovanje za pomoč in postrežbo zagotavlja upravičenje do prevzema stroškov, v celoti ali delno, ki zavarovancu nastanejo zaradi potrebe po pomoči in postrežbi, namreč za nego na domu ali nego v domu ali specializiranih ustanovah, za nakup sredstev za nego, za ukrepe izboljšanja bivalnega okolja in za plačilo mesečnega dodatka za pomoč in postrežbo, s katerim si oseba, ki potrebuje pomoč in postrežbo, po svoji izbiri zagotovi način nege in lahko s tem na primer plača osebo, ki jo neguje. Zavarovanje za pomoč in postrežbo zagotavlja dalje, v posebnih okoliščinah, osebam, ki potrebujejo pomoč in postrežbo, zavarovanje za tveganje nesreče, starosti in invalidnosti.

24 Predmet takih dajatev je tako predvsem dopolnitev dajatev zdravstvenega zavarovanja, s katerimi so tudi organizacijsko povezane, z namenom izboljšanja

zdravstvenega položaja in življenjskih razmer osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo.

25 V teh okoliščinah so tako ‚dajatve za bolezen‘, ne glede na določene posebnosti, dajatve v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71.“

20 Iz te odločitve izhaja, da so dajatve za zavarovanje za tveganje starosti tretjega, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, in dajatve iz zavarovanja za pomoč in postrežbo v smislu člena 4(1)(a) Uredbe št. 1408/71 prav tako „dajatve za bolezen“ v korist osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo. V obravnavanem primeru ni nobene posebne okoliščine, zaradi katere bi bilo treba to presojo preveriti.

21 Zlasti okoliščina, da je ta dajatev v osebno korist tretjemu, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, kot to navaja PAX, ne vpliva na to, da oseba, katere potreba po pomoči in postrežbi upravičuje zagotavljanje številnih denarnih dajatev za pomoč in postrežbo, tako uživa prednosti določene ureditev, ki naj bi ji pomagala, da pod čim ugodnejšimi pogoji prejme nego za izboljšanje njenega položaja. Zato ta dajatev sodi k namenu, ki ga ima zdravstveno zavarovanje. Enaka ugotovitev dejansko velja tudi za dodatek za pomoč in postrežbo, kadar je v celoti ali delno porabljen za plačilo osebe, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, kar velja za gospo Barth.

- 22 Tudi če zavarovanje za pomoč in postrežbo včasih v celoti ali delno zagotavlja zasebna zavarovalnica na podlagi pogodbe zasebnega prava, zaradi tega uporaba Uredbe št. 1408/71 v takem primeru še ni izključena, saj izhaja sklenitev take pogodbe neposredno iz uporabe zadevnih pravnih predpisov socialnega zavarovanja. V nasprotju s trditvami grške vlade, izraženimi v stališčih, predloženih Sodišču, obravnavana obveznost ne izhaja iz pravnih predpisov, vsebovanih v gospodarskih sporazumih v smislu člena 1(j), drugi pododstavek, Uredbe št. 1408/71, ki so načelno izključeni iz področja uporabe te uredbe.
- 23 Tako je na predložena vprašanja prve skupine, kot so povzeta v točki 17 te sodbe, treba odgovoriti, da je dajatev nosilca zavarovanja za pomoč in postrežbo, kot je plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki na domu neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, v okoliščinah postopkov v glavni stvari dajatev za bolezen v korist osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, za katero se uporablja Uredba št. 1408/71.

Možnost zavrnitve plačevanja prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, na podlagi utemeljitve, da ena od teh oseb stalno prebiva na ozemlju druge države članice, ki ni pristojna država članica

- 24 Najprej je treba preveriti, ali se mora v primeru, kakršen je primer gospe Gaumain-Cerri, v katerem država stalnega prebivališča osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ni pristojna država, plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki neguje osebo, ki pomoč in postrežbo potrebuje, ravnati po zakonodaji države stalnega prebivališča te osebe ali po zakonodaji pristojne države članice.

25 V tem smislu je Sodišče v sodbi v zadevi Molenaar preizkusilo, ali različne dajatve zavarovanja za pomoč in postrežbo pomenijo „dajatve v naravi“ ali „denarne dajatve“ za bolezen. Po členih 19 in 20 Uredbe št. 1408/71, ki se na področju zavarovanja zaposlenih in samozaposlenih oseb in njihovih družinskih članov za bolezen ali materinstvo nanašajo na položaje, v katerih tisti, ki jih to zadeva, kot so obmejni delavci, stalno prebivajo v drugi državi članici, ki ni pristojna država, je lahko odgovor na vprašanje, katera zakonodaja se uporablja, odvisen od tega, ali pomenijo dajatve „dajatve v naravi“ ali „denarne dajatve“.

26 V sodbi v zadevi Molenaar je Sodišče presodilo:

„31 Že v sodbi v zadevi Vaassen-Göbbels z dne 30. junija 1966, 61/65, Recueil, str. 377, zlasti točka 400, je Sodišče v zvezi z Uredbo Sveta (EGS) št. 3 z dne 25. septembra 1958 o socialni varnosti delavcev, ki se gibljejo znotraj Skupnosti (UL 1958, 30, str. 561), ki jo je nasledila Uredba št. 1408/71, v kateri so uporabljeni isti pojmi, navedlo, da pojem ‚dajatve v naravi‘ vključuje tudi take dajatve, ki se zagotavljajo na podlagi plačila zavezanega nosilca, zlasti v obliki prevzema ali nadomestitve stroškov, in da pojem ‚denarne dajatve‘ zajema predvsem dajatve, ki so določene za namen izravnave izpada zaslužka bolnega delavca.

32 Kot je zgoraj navedeno, [...] so dajatve zavarovanja za pomoč in postrežbo sestavljene delno iz prevzema ali nadomestitve stroškov, ki zadevni osebi nastanejo na podlagi potrebe po pomoči in postrežbi, zlasti stroškov zdravljenja, ki nastanejo zaradi takega položaja. Take dajatve, ki naj bi krile nego na domu ali nego zavarovanca v specializirani ustanovi, nakup sredstev za nego in določene ukrepe, se nesporno uvrščajo pod pojem ‚dajatev v naravi‘ v [členu] 19(1)(a) [...] Uredbe št. 1408/71.

- 33 Nasprotno naj bi tudi dodatek za pomoč in postrežbo kril določene stroške, ki so nastali zaradi potrebe po pomoči in postrežbi, zlasti naporov osebe, ki nudi pomoč in postrežbo, in naj ne bi izravnava izpada zaslužka upravičenca. Hkrati ima tudi značilnosti, po katerih se razlikuje od dajatev v naravi iz zdravstvenega zavarovanja.
- 34 Prvič, izplačevanje dodatkov za pomoč in postrežbo poteka v časovnih presledkih; ni odvisno niti od tega, da so določeni izdatki, namreč za nego, nastali še pred tem, niti od tega, da so bili prej predloženi dokazi o nastalih izdatkih. Drugič, dodatek za pomoč in postrežbo je točno določen znesek, ki ni odvisen od izdatkov, ki jih upravičenec dejansko plačuje za zagotovitev dnevnih sredstev za preživljanje. Tretjič, upravičenec ima pri uporabi dodatka za pomoč in postrežbo na voljo široko samostojnost. Zlasti lahko dodatek za pomoč in postrežbo, kot je navedla nemška vlada, upravičenec uporabi za plačilo družinskemu članu ali bližnjemu, ki ga neodplačno neguje.
- 35 Dodatek za pomoč in postrežbo je tako finančna podpora, ki omogoča izboljšanje življenjskega standarda osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, na podlagi skupne izravnave presežnih stroškov, ki so tej osebi nastali zaradi položaja, v katerem se je znašla.
- 36 Tako je dajatev, kakršna je dodatek za pomoč in postrežbo, denarna dajatev zdravstvenega zavarovanja, ki je navedena v [členu] 19(1)(b) [...] Uredbe št. 1408/71.“

- 27 Plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki na domu neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, mora biti torej opredeljeno kot denarna dajatev zdravstvenega zavarovanja zaradi akcesornega značaja dejanskemu dodatku za pomoč in postrežbo, v smislu, da ga dopolnjuje neposredno pri njegovi mogoči uporabi, namreč za koriščenje pomoči in postrežbe na domu, ki jo nudi tretji, ki naj jo ta olajša.
- 28 Iz člena 9(1)(b) in (2) Uredbe št. 1408/71 izhaja, da morajo biti družinski člani delavca, ki prebiva na območju države, ki ni pristojna država članica, v državi članici, v kateri imajo stalno prebivališče, upravičeni do denarnih dajatev zdravstvenega zavarovanja, ki jih zagotavlja pristojni nosilec iz druge države članice v skladu z zakonodajo, ki jo uporablja, če ti niso do teh dajatev upravičeni na podlagi zakonodaje države članice, v kateri imajo stalno prebivališče. Tako mora plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ki stalno prebiva v Franciji in je družinski član delavca, ki je zavarovan v sistemu nemškega zavarovanja za pomoč in postrežbo, zagotoviti pristojni nemški nosilec zavarovanja po nemški zakonodaji o zavarovanju za pomoč in postrežbo tako, kot če bi oseba, ki potrebuje pomoč in postrežbo, stalno prebivala v Nemčiji, razen če je ta po francoski zakonodaji upravičena do enakovredne dajatve.
- 29 Iz spisa ni razvidno, da je v prvem postopku v glavni stvari nosilec zavarovanja za pomoč in postrežbo KKH zatrjeval, da francoska zakonodaja zagotavlja plačilo prispevkov pokojninskega zavarovanja za gospo Gaumain-Cerri, ker ta neguje sina, ki potrebuje pomoč in postrežbo. Če te možnosti ni, je zakonodaja pristojne države članice, v obravnavanem primeru Nemčije, tista, ki se uporablja v okoliščinah, kakršne so navedene v prejšnji točki obravnavane sodbe.
- 30 V primeru gospe Barth, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, se nesporno uporabi zakonodaja pristojne države članice, v obravnavanem primeru torej nemška, v kateri ima oseba, ki potrebuje pomoč in postrežbo, stalno prebivališče.

- 31 Tako je v primeru, v katerem se uporablja zakonodaja pristojne države članice, treba še preizkusiti, ali pristojni nosilec lahko zavrne zagotavljanje posebne dajatve iz zavarovanja za pomoč in postrežbo, namreč plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, ker ta tretji nima stalnega prebivališča na ozemlju pristojne države članice.
- 32 Odgovor je v primerih, kakršna sta v postopkih v glavni stvari, nikalen, ne da bi se bilo treba opredeliti glede tega, ali ima zadevni tretji lastnost delavca v smislu člena 39 ES ali Uredbe št. 1408/71, kot so to storili nekateri udeleženi v pisnih stališčih, ki so jih predložili Sodišču
- 33 Nesporno imajo tretji v postopkih v glavni stvari državljanstvo Unije, ki jim ga podeljuje člen 17 ES.
- 34 Status državljana Unije zagotavlja tistim državljanom držav članic, ki so v enakih položajih, na področju veljavnosti Pogodbe ES, razen izjem, ki so izrecno določene, pravico do enakega pravnega obravnavanja (glej med drugim sodbo z dne 11. julija 2002 v zadevi D'Hoop, Recueil, str. I-6191, točka 28).
- 35 V primerih, kakršna sta v postopkih v glavni stvari, pelje zavrnitev plačevanja prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, že zaradi utemeljitve, da ta oseba nima stalnega prebivališča v pristojni

državi članici, katere zakonodaja se uporablja, do tega, da se različno obravnavajo osebe, ki so v enakih položajih, namreč takih, kakršen je položaj upravičencev do zavarovanja za pomoč in postrežbo, za katere se ta zakonodaja uporablja, ki jih v smislu zakonodaje pristojne države članice ne negujejo odplačno. V taki zvezi se zdi, da ob upoštevanju namena dejavnosti nege, ki jo opravlja tretji, merilo stalnega prebivališča tega tretjega ni element, ki objektivno utemeljuje različne položaje in upravičuje neenako obravnavanje, ampak pomeni neenako obravnavanje enakih položajev, kar je diskriminacija, ki je po pravu Skupnosti prepovedana.

- 36 Tako je treba na drugo skupino vprašanj, kot so povzeta v točki 18 te sodbe, odgovoriti, da glede dajatev nemškega zavarovanja za pomoč in postrežbo, ki jih v okoliščinah postopka v glavni stvari prejema zavarovanec s stalnim prebivališčem na ozemlju pristojne države članice ali oseba s stalnim prebivališčem na ozemlju druge države članice, ki je krita s tem zavarovanjem kot družinski član delavca, Pogodba, zlasti člen 17 ES, in Uredba št. 1408/71 nasprotujeta zavrnitvi plačevanja prispevkov pokojninskega zavarovanja pristojnega nosilca državljanu države članice, ki kot tretji nudi pomoč in postrežbo osebi, ki je upravičena do teh dajatev, na podlagi utemeljitve, da ta tretji ali upravičenec stalno prebiva v državi članici, ki ni pristojna država.

Stroški

- 37 Stroški nemške in grške vlade ter Komisije, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, se ne povrnejo. Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenima sodiščema, ti odločita o stroških.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE (drugi senat)

v zvezi s predloženimi vprašanji, ki so bila nanj naslovljena s sklepom Sozialgerichta Hannover z dne 12. decembra 2001 in s sklepom Sozialgerichta Aachen z dne 18. januarja 2002, razsodilo:

- 1) Dajatev nosilca zavarovanja za pomoč in postrežbo, kot je plačevanje prispevkov pokojninskega zavarovanja tretjega, ki na domu neguje osebo, ki potrebuje pomoč in postrežbo, je v okoliščinah postopkov v glavni stvari dajatev za bolezen v korist osebe, ki potrebuje pomoč in postrežbo, za katero se uporablja Uredba Sveta (EGS) št. 1408/71 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kot je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996.
- 2) Glede dajatev nemškega zavarovanja za pomoč in postrežbo, ki jih v okoliščinah postopka v glavni stvari prejema zavarovanec s stalnim prebivališčem na ozemlju pristojne države članice ali oseba s stalnim prebivališčem na ozemlju druge države članice, ki je krita s tem zavarovanjem kot družinski član delavca, Pogodba, zlasti člen 17 ES, in Uredba št. 1408/71, kot je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta

(ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996, nasprotujeta zavrnitvi plačevanja prispevkov pokojninskega zavarovanja pristojnega nosilca državljanu države članice, ki kot tretji nudi pomoč in postrežbo osebi, ki je upravičena do teh dajatev, na podlagi utemeljitve, da ta tretji ali upravičenec stalno prebiva v državi članici, ki ni pristojna država.

Timmermans

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 8. julija 2004.

Sodni tajnik

Predsednik drugega senata

R. Grass

C. W. A. Timmermans